

ציפצוף סריסים

בחטף

מדי שבוע מגיעים אלי, עשרות מיכתבים, אשר בחלקם מתייחסים ללשון המשמיצה, הנשמעת לעיתים במדור זה, כלפי מחבר זה או אחר. מאחר שהנחת-היסוד שלי, היא אחת — שהספרות והספרים אינם עיסוק של קדושה — אני מעדיף להיתלות באילנות גבוהים, כמו אילנו של היינריך היינה, שפירסם בשנת 1835 את תולדות הספרות הייתה החדשה באשכנז, ספר שראה אור בעברית, בשנת תשי"ג, בתרגומו של ד"ר ש. פרלמן*.

על הספריטואליזם הנוצרי: או אולי, כאשר יגרו בעלי-תאווה וקניס את בשרם התשוש בחיבוט שבטים לכישרת-ענוגות חרש, כן ביקשה רומי המוקדנה לספוג מלקות כפרישות, כדי למצוא הנאות מעורבות בעצם העינויים ואת החמדה בכאב?... אכן זה עם רומי, הרקולס בין גוים, איכה הפליא ארם יהודה להמק בשרו, עד כי צנחו קובע רשריון מעל אכריו הנובלים, וקולו האימפרטורי, אירר קרבות, נמוג היה ליבכת כמררים ולציפצוף סריסים!

על גוטוהלד לסינג וגוטפריד הרדר: "ספר תולדות הספרות הוא אהלה-המתים הגדול, שבו פקוד איש איש את מתו האהובים או הקרובים לנפשו. כי אראה שם בין גופות רבות קלות-ערך את לסינג או את הרדר וינניה הנעלים אבינו, והת-פעם לפי. אך איך לעבור על פניכם ולא אנשק בחופזה את שפתותיכם החיוני רות!"

על מאבק ולפנגג גתה נגד שלגל: "...לאמור, ולפנגג גתה ירד מעל כני והוציא גורדין כליה על האדונים שלגל, על אתם הפוהים הגדולים שהרכו כל כך לקטר לו לבתה. הקול הזה מחה את כל השויד; ורוחות-הרפאים של ימי-הביניים נים נפו; הלילות שבו להכא במחשבי חרבות-המצודה; העורבים שוב נדרו כנף אל מוגדלי כנסיותיהם הישנים; פרויך שלגל הלך ליונה, חשם יובדים שמע אל המיסה ואכל צלי אפרוח; דארון אנטוס וילהלם שלגל התבודד בפגודה של ברהאמא!"

על שלטונו העליון של גתה בשירה הגרמנית: "הדבר היה נמאס; גתה ריא כל סופר מקורי בעל עצמות והילל ושיבחה כל קטני-רוח וקלי-ערך; אכן, הוא הכי ליג כל כך במינהגו זה, עד שלבסוף נחשב השבח מפי גתה כתעודת בינוניות!"

על אוגוסט וילהלם שלגל כיהן משרם כך כעצם זכוכי: "עכו"ם שנתאסלם!"

על אוגוסט וילהלם שלגל פרידריך שלגל: "לא היה מחסור במבקרים אשר רוממו יצירה זו כמלאכת-מחשבת וגם ניבאו אל נכון שהיא עתידה להחשב כספר המעולה ביותר בספרות האשכנזית. מן הדיון היה שייצצרו אנשים אלה מטעם הישנות כמו שנוהגים ברומיה לעצור את הנביאים, המתנבאים לאסון הציפור, עד שתתקיים נבואתם. לא, האלים שמרו על ספרותנו מן האסון ההוא; הרומן השלגלי נפסל במהרה לכל, כגלל הפלותו הפרוצה, ועתה נשתבח. לוצינדה זה שם הגיבורה של אותו רומן, והיא אשה פסיקית לתאוה, או יותר נכון תערובת של תאוה ופיקחות. כלומר חסרונה הוא שאיננה אשה, אלא ציבור לא-נעים של שתי הששטות, חריפות ותאוותנות. אב-אלהים אולי תסלח למחבר על שכתב את הספר הזה: לעולם לא תסלחנה לו המזוות!"

על מותו של פרידריך שלגל: "דבר מותו גרם שעורריה ספרותית מן הנתעבות ביותר. יודיו, סיעת הגלחים שמושבה הראשונה במינכן, התקצפו על העדר דרך-ארץ מצד העיתונות הליברלית בדבריה על מוקרה-מוות זה; לכן חרפו וגירפו את הליברלים האשכנזים והלעזו עליהם. אולם נכצר מהם לומר על אחד מאלה: 'כי פיתה את אשת מארחו תזון עוד זמן רב אחריכן מגדבות הכעל הנעלב!'"

על אוגוסט וילהלם שלגל בפריס: "נשאתי עיני וראיתי כן-אדם, שברשמי פניו המובלעים ניכר דמיון עם א.ו. שלגל לשעבר. האמנתי כי את רוחו אני רואה. אבל רק גופו היה זה. הרוח מתה והגוף עודנו רוחש על אדמות, והוא השמיון בינתיים כהוגן; על הרגליים הספריטואליסטיות הדקות שוב עלה בשר; אף נראתה כרס, ומעל לה תלויים קשורי אותות-כבוד לרוב..."

על יוזף גרס: "ולפעמים, כשחזרה ונעורה בו הפראות הדמאוגנית הישנה ניצבחה כניגוד מתועב לענות דבריו, המלאים יראת-שמים נזירת; כשייבכ מרוב אהבה ניצבחה כניגוד מפקץ אנה ואנה ושופץ קצף צמאדים: או היה בעיני רואיו כצבוע מגולה שערך-קודקודו..."

על נובאליס: "נובאליס נולד ב-2 במאי 1772. שמו המפורש הרדנברג. הוא אהב גברת צעירה, שהיתה חולת שחפת ובחוליה זה מתה. ככל אשר כתב נרשם סיפור-המשעה העגום הזה, חיו היו כולם חלום גויעה, והוא מת בשחפת, בשנת 1801, כטרם יושלם את שנת-חיייו העשרים-ותשע ואת הרומן שלי!"

על הסופר האנגלי לורנס טרן (המסע הסנטימנטלי) והסופר הגרמני זין פול ריכטר: "כמו לורנס סטרן הפקור גם זין פול ככתבו את אישיותו, כמוהו ניגלה כמערומוי האנושיים ביותר, אבל אפ-על-פי-כן כביישנות כללית ידועה, ביחוד מבחינה מינית. לורנס סטרן מציג עצמו לראות הקהל כולו כולו חשוף, כולו עירום ועריה; לעומת זה זין פול רק חורים לו במיכנסיו..."

* היינריך היינה כניסת הרומנטיקה + דת ופילוסופיה. הוצאת מסדה + מוסד ביאליק; עברית ד"ר ש. פרלמן; 300 עמודים (כריכה קשה).

בעל נטיות של גודניק, והוא מושך את המילים וחוזר ומושך, וסותר את עצמו. את פרקי מיכתביו, מסיים הלל הלסקין בהילולת אורגומות של צווי קריאה. מיכ"ב תבוס לידו יהודי באמריקה עשוי להעליב את הישראלים, המוצגים באופן כל כך מעליב, וכל כך לא מדויק, כפי שמיצגם כאן הלל הלסקין.

תרגום

סול

משנה לשנה זה נעשה מגעיל יותר לקרוא את ספריו של סול בלו. משנה לשנה יש לך רושם שחתי פרס נובל זה, מרמה אותך. מרמה את קוראיו, הוא רימה את האקדמיה השוודית, ובעיקר, הוא מרמה את עצמו. את המיומנות הבינונית של כתיבתו, הוא מוהל בהתמדה מעייפת בילדותו האבודה בשיקאגו, ילדות שהוא חי טוב ביותר מהקרן הבנקאית שלה.

באחרונה ראה אור עוד תרגום של ספר מספרי בלו, והפעם הרפתקאות אוגני מארץ, ואם להתעלם מתרגומו המייגע של אהרון אמיר, הרי שהרפתקאות אוגני מארץ עצמן מייגעות, ואינן מקיימות את בשורתו של המו"ל הישראלי על דש הספר, כי: "בעיקבות סרוואנטס וראב"ל, כתב סול בלו את 'הרפתקאות אוגני מארץ', קומדיה הירואית ברובת דמיון שהמפר העיקרי שלה הוא החיים עצמם..." סול בלו אינו בעיקבות סרוואנטס או ראב"ל, ואת ילדותו הדלה של בלו משיקאגו, הקוראים מכירים כבר מכל הוויות האפשריות, דרך כל החצרות והכבישים, האחים והאחיות, הזונות והחיי"ט, שהופיעו בספריו המתורגמים מקודם. הרפתקאות אוגני מארץ זכו בפרס הלאומי האמריקאי של שנת 1954. תרגומם לעברית, בעל ערך לפחות כמו תרגום שש כנפיים לאחד בברזיל, שזכה בפרס כלשהו באותה עת, לאנגלית. ספר זה מיותר במדף הספרים המתורגמים.

ג'ון

אקדים ואציין שאיני נמנה על אהבי ספריו של ג'ון אפדייק, אך קריאת סיפ"ר הנשאי לי... מיד לאחר השיעמום הבילתימסתיים שבדב בי במהלך קריאת סיפ"רו של סול בלו — גרמה לי הנאה.

* סול בלו — הרפתקאות אוגני מארץ; עברית אהרון אמיר; 2 כרכים; הוצאת זב"מ + מועדון קוראי מעריב; 540 עמודים (כריכה רכה).
** ג'ון אפדייק — הינשאי לי; עברית: אופיר רהט; הוצאת זב"מ + מועדון קוראי מעריב; 218 עמודים (כריכה רכה).

ג'ון אפדייק טוב היות אפדייק קריא על בלו בלתי-קריא

המשך מעמוד 69) סויה. / העין שככתה רק לא מכבר / מבטת לראי לראות אב כבר עבר / הפקר הרגישות ויצר המשורר / חודר לחומר תגור, אופר, / בוצע ככל אשר נחתך מזמו / רוחא שרירי דימעה ימגלה עניין. מי מחקאי זה החרש / רבים, יש בכוחו לחשוף עולם כזה של רגישויות שיריות? סיפרי שירה של השנים הללו תובעים מהמבקר לחטט ולחפש אחר שירים ראויים להתייחסות, בעוד שצפונית מזרחית מע' מיס כמות של שירים, שיש על המבקר לברור ביניהם, למצוא את אלה המיועדים לציטוט. אין ספק שקטעים מתוך השיר שיר בלי השראה הם מצבה של מצב חברי-תיפוליטי, המביא את אפיגוני זך לכסוס ציפורנים. כל שנותר לסיים הוא לצטט כמה מהחוריים: "...ושוכ המטוסים מה' ללים שבת / בדרכם למלחמות הקודש / יש צורך רחוף בחגורת ביטחון / לפנת ממנה ולגמור את החרש / לא אלמץ הלי' לה ישראל / למראה אלמנות הוא לא מתבלבל / ומו אני שגאמתה ביקורת..."

צפונית מזרחית הוא מיקוה של מים זכים, שמן של שמן זית זך, בעכרוריות המילולית המאיימת על השירה הישרא' לית.

תולעי תרבות

שידפון

השוליים של כל תרבות, הם שטחיהפי קר ומרחב המחיה לגידולם של כל מיני יצורים מזויים, שולי הספרות העברית, גידלו בעשור האחרון כמה יצורים מרזים, המצלים את עמדות-הכוח שלהם. כוונתי, השוליים של תרבות-המתורגמים. אחד מהמתורגמים דיק פלונקין, הופך מלאכתו לקרדום לחפור בה ולקדם את פירסום ספקי-שירתו. דמות חדשה בשולי שטח-הפקר זה, הינו הילל הלסקין, מתורגמן.

תורמתו האחת והיחידה של הלסקין הנ"ל לספרות העברית, היתה בתרגום שכול וכישלון של י"ח ברנר לאנגלית. בתרי-גומים אחרים שלו, הוא זכה כבר ללמד את כללי החאלטורה הישראלית וכך הם נקראים.

באחרונה פירסמה מסיבות השמורות עימה, סידרת אופקים של עם עובד את סיפ"רו של הלסקין מיכתבים לידו יהודי באמריקה. וכמו שכחוי המנופף בכרבותלו, או דונואן המשחזי את כלי-ששקה, כותב הלסקין כבר במיכתבן הראשון: "אלוהים, כבר ארבע וחצי, עד שש אני צריך לחזור לגבול לבנון. כשבע אנחנו צריכים לפתוח בהפגזה!" הילל הלסקין, עובד לאורך כל מיכתביו לידו יהודי באמריקה, על הקוראים ואת אלהי המילואים.

זה ספר של בנאליזמים, שקובצו בידי אדם משולל חושי-הומור. בנאליזמים בר נוסח: "האין זה משעמם להחריד לחיות במדינה שחיים בה רק יהודים? / או קבי-עות פוליטיות בנוסח הבכייני של: "הנמסי שלה שלנו נתונה בידי חבורת אנשים חסרי אופי, שסמכותם המוסרית דומה לזו של גנבי פוסים (אף פעם לא חלמתי שאתגעטע כל-כך מהר למפרנליום התוק-פני של גולדה)..."

ספר אפיוודות שדוף זה, נועד להבהיר לאותו ידו יהודי באמריקה מדוע בהר הילל הלסקין לחיות בארץ ישראל. שארי נעים, אבל הלסקין אינו משכנע, ושגרי פגרי המילים נקראים לעיתים כמו פוס-טרים של גוש אמונים: "...לדעתי, עיקר-האמונה הבסיסי של ארץ-ינו; וכשאני אומר שיהודי מן התפוצה המבכר כאן הוא כהפכת אדם העומד למישפט..." תעמולה-ציונית באסימונים שחוקים. מי שקורא בין השורות, את שידפון החוויות האישיות, של הלסקין, מבחין עד מהרה, כי מדובר בכותב שהוא לא צבר, לא אמיקאי, לא הכי יהודי, לא אינטלקט טואל ואפילו לא קוסמופוליטי, אלא בסתם אדם שאין לו מה לומר, בין שירות מלרי-אים למישנהו, בין תרגום כולשהו של ספרות ישראלית לאנגלית, בין הרי זיכ' רויי-עקב, שם הוא מתגורר. הלסקין הוא גם

* הילל הלסקין — מיכתבים לידו יהודי באמריקה; סידרת אופקים; הוצאת עם עובד; 221 עמודים (כריכה רכה).

היינריך היינה הרוח מתה והגוף עודנו רוחש